

CONFLUÈNCIA DELS MEMBRES DEL GRUP. EL SECTOR UNIVERSITARI

LES ASSOCIACIONS ESTUDIANTILS

La distinció entre joves universitaris i no universitaris no resol del tot la delimitació de posicions de la intel·lectualitat en període de formació, però sí que ajuda a clarificar el panorama del tombant de segle a partir del canvi de conjuntura de 1898. El sector universitari és el que queda vinculat als primers intents seriosos d'institucionalització de la cultura que es produeixen durant el Modernisme i que caracteritzen una de les vies d'evolució del moviment durant la primera dècada del segle XX. Gairebé per definició, és el marc més adequat per aglutinar els esforços que puguin produir-se en aquest sentit: millor preparació, pragmatisme (en bona mesura conseqüència de l'academicisme), millors condicions objectives per evitar la marginalitat i major disponibilitat a l'hora d'entrar en contacte amb aquells

grups socials amb possibilitats econòmiques de recolzar els projectes o d'idear-los. Això no vol dir, ni molt menys, que sigui un sector homogeni. Entre les diverses tendències existents hi ha la que encapçalen els grups conservadors de formació catòlica, que assimilen l'ideari provinent de llurs creences religioses amb l'estratègia necessària per a la institucionalització. Josep Carner i companyia, és clar, al capdavant. En el seu cas, per entendre la influència de la formació universitària, cal conèixer també la seva actuació dins del sector estudiantil compromès amb el catalanisme.

Entre els anys de la desfeta colonial de 1898 i la constitució de Solidaritat Catalana el 1906, aproximadament, es creen multitud d'associacions escolars que agrupen universitaris compromesos amb unes idees polítiques precises i una determinada concepció de l'ensenyament superior. No totes elles són de caire catalanista, però sí la majoria. És el moment d'esclat del catalanisme polític, el qual s'estén a facetes diverses de la vida catalana. I el moviment universitari, més pel carisma de la minoria que l'integra que no per la incidència social que pugui tenir, no pot quedar-ne al marge. La manca d'unitat en els plantejament dels polítics catalanistes provoca la dispersió d'opcions i també, per tant, la dispersió d'associacions (156).

Els objectius comuns d'aquestes entitats són: compensar les deficiències de la universitat oficial en el camp educatiu, i molt especialment en aquelles matèries relacionades amb la cultura catalana, que són pràcticament inexistentes a les aules; agrupar els joves entorn d'uns ideals polítics i crear així una mena d'escola de formació ideològica en la qual es debatin a un nivell reduït els mateixos problemes que preocupen en els par-

tits (157); donar una imatge cara a la societat de col·lectiu actiu, cosa impossible des de dintre mateix de la institució acadèmica a causa de l'ensopiment i la letargia a què l'ha sotmesa la burocratització i el centralisme del sistema polític de la Restauració (158); fomentar la investigació; i proporcionar lligams entre universitaris de branques diferents per tal de promoure, ni que sigui implícitament, una determinada imatge com a grup social.

Les activitats que s'hi porten a terme són diverses: tertúlies, debats, conferències (generalment sobre matèries relacionades amb les diferents carreres), col·loquis amb polítics o actes d'afirmació patriòtica per escalfar l'ambient (159). Tot i la precarietat amb què es mouen (manca de locals, problemes econòmics a causa de la impossibilitat d'exigir quotes elevades, etc.), a l'hora de fer balanç apareixen en el seu actiu un bon nombre de realitzacions importants: la revista "Universitat Catalana", la Fundació Catalana d'Estudis Filosòfics (160), el Primer Congrés Universitari Català i, especialment, l'arrencada dels Estudis Universitaris Catalans. Tot plegat ja força en la línia del camí cap a la institucionalització de la cultura.

La manca de dades dificulta la confecció d'un catàleg precís d'entitats (161). Almenys a principis de segle, les cinc més importants d'extracció catalanista són:

- *el Centre Escolar Catalanista
- *l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull"
- *la Federació Escolar Catalana
- *l'Agrupació Escolar "Doctor Robert" (162)
- *l'Agrupació Escolar Republicana Autonomista (163)

A part de dues més, que no són d'orientació catalanista:

- *l'Associació Escolar Republicana

*La Joventut Escolar Carlista

Per altre cantó, cal no oblidar que les acadèmies de la Congregació Mariana fan una funció semblant, ni que sigui restringint els objectius d'abast polític i afegint-hi els confessionals. En un terreny semblant al de la Congregació se situen tres altres entitats:

*la Lliga d'Estudiants Catòlics (164)

*l'Acadèmia Calassànica dels Escolapis

*l'Acadèmia de la Verge de Montserrat (165)

L'efervescència dels primers anys de segle comença a perdre força cap a 1906. Ho dona a entendre la disminució d'activitats ressenyades a la premsa i la monopolització de quasi totes elles per part de la Federació Escolar Catalana. S'observen també els primers intents de fusió, que es concreten el novembre de 1907 amb la creació d'una única Associació Catalana d'Estudiants en la qual s'integren el Centre Escolar Catalanista, l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull", la Federació Escolar Catalana i l'Agrupació Escolar "Doctor Robert" (166). Les causes del canvi de política de les associacions universitàries són diverses. Per una banda l'esmentada disminució d'activitat, a causa certament del menor nombre de socis. En entitats d'aquest tipus, on la participació ha de ser necessàriament efímera, els canvis de promoció poden afectar sensiblement la continuïtat. A les acadèmies de la Congregació Mariana succeeix el mateix i també cap a 1907. Per altra banda, un factor polític i un de tècnic. El polític, la tendència a la unitat que comporta la gestació de Solidaritat Catalana. El tècnic, la millor coordinació a l'hora de controlar la gran empresa conjunta que tenen entre mans: els Estudis Universitaris Catalans.

Sigui per les causes que sigui, el fet cert és que

el període de màxima activitat coincideix amb el de formació del Noucentisme. I com que els intel·lectuals que hi accedeixen són universitaris, per força l'estudi d'aquestes associacions ha de ser una via fonamental per entendre l'origen del moviment. Principalment en dos casos: l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull" i la Federació Escolar Catalana.

Almenys en teoria, l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull" sembla que hagi de ser la més propera als interessos dels universitaris que militen a la Lliga Espiritual. Tant per la proximitat a la tradició que Ramon Llull representa com per la semblança d'ambdues entitats en el grau de militància a la Unió Catalanista. En efecte, tornem a trobar-hi gent provinent de la Lliga i de la Congregació Mariana, com Joan Vallès i Pujals, que arriba a tenir-hi càrrecs importants, i Jaume Algarra i Postius, que el 1901 compatibilitza la presidència de l'Agrupació amb la secretaria de la Lliga. O d'altres més directament vinculats a Carner, com Antoni Muntanyola o Rafael Gay, un dels seus contactes a Girona. A part d'Emili Vallès, que n'és un dels fundadors i el primer president.

L'Agrupació neix l'abril de 1898 i la integren en els seus inicis una seixantena d'estudiants (167). L'estrena oficial es produeix al començament del curs acadèmic següent i en l'acte d'obertura ja es constata que el catalanisme queda per damunt de l'academicisme (168). Un dels motius que incita els promotors a la creació de la nova entitat és la voluntat de difondre des de la universitat la política de la Unió Catalanista -per això s'hi adhereixen ja des del primer dia-, però des d'una òptica

una mica més restringida a com ho estava fent llavors el Centre Escolar Catalanista. Restricció que ve donada per la tradició que Llull simbolitza. Sense que això vulgui dir que, pel que fa al catalanisme, els plantejaments no siguin força radicals (169). Tot plegat la relega a ser sempre minoritària i a patir per la subsistència econòmica (170). Són uns anys en què el Centre Escolar Catalanista ha perdut el dinamisme que el caracteritza a finals dels vuitanta i començaments dels noranta, que és quan realment té un paper decisiu en el context de la política catalana. Viu en un estat de somnolència que li fa cedir el protagonisme, tot i ser en el tombant de segle l'associació amb major nombre d'afiliats i organitzar una considerable quantitat d'actes públics (amb preponderància dels acadèmics). Comparativament al nombre de socis, la vitalitat de l'Agrupació Escolar durant els seus primers anys de vida és major. Entre els seus militants, per exemple, hi ha publicistes de la talla de Rafael Folch i Capdevila. L'apadrinament del nou-nat no s'ha de buscar en el Centre Escolar Catalanista (171), sinó, en tot cas, en l'Associació Popular Regionalista -el 1903 canvia l'insípid qualificatiu de "Regionalista" pel de "Catalanista"-, que li cedeix els locals i que li obre les portes de "La Nació Catalana", una publicació radical que incorpora entre els seus col.laboradors alguns dels socis més representatius de la nova Agrupació, amb Emili Vallès al front.

Això no vol dir que entre el Centre i l'Agrupació no hi hagi col.laboració. Al contrari. Fruit d'aquesta cooperació neix la revista "Universitat Catalana" entre 1900 i 1902 o el Congrés Universitari de començaments de 1903. Les discrepàncies, però, són les que expliquen que el març de 1902 un nombre considerable d'afiliats del

Centre facin pública una protesta i decideixin donar-se de baixa per tal d'ingressar a l'Agrupació. El motiu són les diferents opinions pel que fa a la postura a adoptar davant les intervencions sobre el projecte de reforma universitària del doctor Robert al parlament de Madrid (172). És cert que els fets succeeixen en un moment en què l'Agrupació Escolar Catalanista és a punt d'iniciar una davallada, la qual es confirma després del Congrés Universitari -just quan la promoció encapçalada per Emili Vallès es llicencia i, per tant, deixa de militar-hi- i que encara és palpable quan el 1907 es produeix la fusió (173). El motiu que l'ocasiona és doble: la competència de la Federació Escolar Catalana, recentment creada, i la progressiva evolució -paral·lelament al que passa a la Lliga Espiritual- cap a posicions menys radicals que mica en mica van alleugerint les diferències amb la Lliga Regionalista, en un moment en què cada cop és més clar que la fidelitat a la Unió Catalanista posterga automàticament a un testimonialisme poc rendible.

De les diverses activitats de l'Agrupació Escolar ressenyades a la premsa -a part de les que es realitzen col·lectivament amb les altres associacions- en destaquen unes quantes, com poden ser les vetllades poètiques patriòtiques en honor de Sant Jordi o la campanya de 1902 contra el decret de Romanones que impedeix l'ensenyament de la doctrina cristiana en català a les escoles. N'hi ha dues, però, especialment significatives. Una, la divulgació de la tasca de mossèn Alcover amb el seu diccionari. Ells són els que prenen la iniciativa -encara en l'etapa de major dinamisme- i s'encarreguen de coordinar amb les altres associacions (fins i tot superant l'àmbit universitari) les accions a emprendre (174). L'altra, l'organització el 1900 d'un cicle de conferències sobre la vida

i l'obra de Ramon Llull en el qual intervenen Joan Vallès i Pujals, Jaume Algarra i Postius i Rafael Folch i Capdevila.

La Federació Escolar Catalana neix el novembre de 1902 amb una certa precipitació per tal d'arribar a temps a participar en l'organització del Congrés Universitari que s'havia de celebrar un parell de mesos més tard i que no es podia desaproveitar com a plataforma de llançament (175). Quan realment comença a funcionar és després del congrés. Malgrat que durant el període de gestació indiquen públicament que una de les seves pretensions és ajudar la causa catalanista desvinculant-se de la lluita política partidista (176), la veritat és que la motivació fonamental del seu naixement cal cercar-la en la necessitat de la Lliga Regionalista de tenir a mà una organització juvenil activa paral·lela al partit en la qual es vagin formant els quadres necessaris per al futur immediat. I com que les exigències requereixen que aquests quadres siguin universitaris, res millor que una organització estudiantil. D'aquesta manera es maten dos ocells d'un sol tret: es pot controlar la formació dels universitaris ideològicament fidels i es contraresta la influència que puguin exercir les associacions escolars properes a la Unió Catalanista (177). Les que es vinculen a la Unió, però, -és una diferència important- no són conduïdes directament pels dirigents de l'organització política. Més aviat són producte d'una coincidència intuïtiva d'afinitats patriòtiques. La Federació, en canvi, respon a una tàctica de partit, tot i que en aquest moment la Lliga encara és un col·lectiu heterodox. No és estrany que poc després de l'escissió de 1904 la Federació adapti els seus estatuts a la nova conjuntura (178).

Hi ha un fet objectiu innegable: poc després de donar-se a conèixer es converteix en la més important i activa de les associacions d'estudiants existents (179). Les causes: la nova concepció estratègica d'aquesta mena d'entitats i l'ocupació del lloc que deixa mig buit la desacceleració de l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull" en un moment en què la seva evolució interna tendeix precisament vers l'espai on s'ha sabut situar la Federació. A part d'aconseguir atreure el sector més tradicionalista del Centre Escolar Catalanista. D'aquesta manera, no és difícil d'entendre el seu paper protagonista en la fusió de 1907 i l'adscripció implícita de la nova Associació Catalana d'Estudiants a la Lliga Regionalista (180).

A la vista dels trets apuntats, sembla lògic pensar que la Federació Escolar Catalana és un bon punt de mira a l'hora d'investigar sobre els orígens de la intel·lectualitat noucentista. I així és pel que fa al sector professional i tècnic (Ferran Sans i Buigas, Carles Jordà, Joan Bardina, Josep Mª Tallada, etc.) o a intel·lectuals com Eugeni d'Ors, Josep Mª López-Picó o Lluís Nicolau d'Olwer. Però no tant en el cas de Josep Carner, Jaume Bofill i companyia, que hi col·laboren en algun moment, però de forma aïllada. Excepte Rafael Masó, que és l'únic de s'hi afilia. A part d'ell hi ha entre els socis altres persones vinculades lateralment al grup, com Magí Sandiumenge a la secció de dret, Josep Roig i Raventós a la de medicina (que arriba a presidir), el mateix López-Picó o Jeroni Martorell (que n'és soci protector).

L'activitat més destacada de la Federació és la revista "Jove Catalunya". Com a mínim en surten sis números de periodicitat quinzenal entre el 10 de novembre

de 1906 i el 20 de febrer de 1907 (181). "Son principal obgecte -diuen en el primer número- serà la defensa dels interessos escolars, mes ensemps ses planes, mostraran bells punts de l'intelectualitat de nostra classe" (182). Conjumina, doncs, les reflexions sobre el moviment universitari, la informació de les notícies internes de l'associació i les col.laboracions literàries. El nom de Carner hi apareix només una vegada, en una d'aquestes col.laboracions. El dels altres, mai. A més de portaveu oficial, cal entendre la revista com a precedent del que seran just després dues altres publicacions que li prenen el terreny: "La Catalunya", que es preocupa molt de les coses relatives a l'ensenyament i les exposa des de l'òptica de la Lliga; i "Estudis Universitaris Catalans", la gran revista de formació universitària. Totes dues, curiosament, comencen quan "Jove Catalunya" desapareix.

LA UNIVERSITAT. NOVA VIA CONVERGENT

Tots els components del cercle d'amics íntims de Carner durant el començament de segle són universitaris. Tant els dels anys de formació anteriors a 1906 com els que s'afegeixen immediatament després. Senyal que la universitat i l'ambient del món estudiantil són trets comuns a tenir en compte a l'hora d'estudiar el procés de confluència i els elements configuradors de l'evolució del grup vers el Noucentisme.

Josep Carner ingressa a la institució acadèmica el 1897 i comença dues carreres: la de dret i la de filosofia i lletres. El 1902 es gradua en la primera i el 1904 en la segona. Acaba ben jove, just als vint-i-un anys. En total són set cursos voltant per les aules, que influeixen força en la formació de la seva personalitat. No és pas un estudiant excel·lent -igual com no és un militant exemplar a la Congregació Mariana- perquè no combrega amb la rigorositat acadèmica, ja que requereix una disciplina que es contradiu amb el seu distanciament característic (183).

Jaume Bofill i Mates, en canvi, és el model d'alumne brillant, igual com ho és també de congregant perfecte i, després, de polític disciplinat. El seu ingrés es produeix el curs 1893-1894 i hi estudia les mateixes carreres que l'amic. El 1901 ja es doctora en ambdues, amb dos premis extraordinaris, bona prova de la brillantor de l'expedient. Fins a 1903, però, resta en contacte amb les aules perquè estudia dos cursos de teologia i, per tant, el límit final del període és pràcticament el mateix que en Carner (184). Emili Vallès s'orienta per uns altres camins. Ingressa el 1896 a la Facultat de Ciències, en la qual es gradua el 1901 en ciències físico-

químiques.

Rafael Masó i Joan Alzina i Melis entren en relació amb el grup, des de Girona i des de Capdepera respectivament, gràcies a la universitat. Tots dos, a més, comparteixen pensió, cosa que explica que arribin a intimar. El primer estudia arquitectura entre 1900 i 1906. En acabar torna de seguida a Girona, amb la convicció de no voler quedar-se a la capital (185). El segon, "*jovensà molt llest y desxondit*" (186), es matricula a medicina el 1898 i el 1906, en acabar, marxa pensionat a l'estranger a completar els estudis. Concretament al Col·legi Espanyol de Bolonya, cosa que l'allunya progressivament dels companys.

A la vista de la descripció queda clar que, per la diversitat de carreres, el lloc de trobada no podien ser directament les aules. Sí, però, les tertúlies al pati, tal i com Carner mateix confessa (187). Al marge d'aquestes coincidències de passadissos, hi ha la confluència en les entitats estudiantils. Tots ells viuen l'ambient universitari en el període de major impuls d'aquestes associacions i, per afinitats catalanistes, per força han de mantenir-hi relació.

La participació de Carner s'intueix en unes declaracions posteriors:

"Un se gira a les èpoques universitàries; a les èpoques en què un s'aplegava ab els companys a les tardes de hivern en un taller y se cloïen les finestres, y un xicot, ab una vaga fesomia de rus, tocava a les fosques, música de Bach; a les èpoques en què passejant per la Bonanova, s'escatien les il·luminacions de Plató; o en una casa d'escolars catalanistes (jo no he sigut de cap però aixís mateix hi anava), se batallava per la integritat de les reivindicacions (una mica ofegades les veus pel fum de sofregit que brollava de la cuina, ahont la dona del

conserge atiava el flam domèstich" (188).

Col.laboració, doncs, no només en una sinó en diverses, però sense compromís. Sembla, per tant, que valora més les activitats dels universitaris en el marc religiós de la Congregació que no en l'estrictament escolar. Tot i la manca d'afiliació, de les febles vies d'intervenció directa que es desprenen dels contactes mantinguts, en destaca una, que mereix tractament específic: la participació a "Universitat Catalana", revista editada conjuntament pel Centre Escolar Catalanista i l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull". L'assiduitat amb què s'hi publiquen els seus textos fa pensar en una certa aproximació a les associacions promotores. Tant per afinitat ideològica com per amistats, cal creure que arriba fins a la revista més per la banda de l'Agrupació que no del Centre. L'únic indicatiu d'aproximació a la Federació Escolar Catalana es produeix quan ja no és estudiant i, per tant, necessàriament ha de ser un apropament afeblit: simplement l'edició del sonet a "Jove Catalunya" (189). A més, en un moment -el 1906- en què les seves vies de promoció passen per camins diferents. D'altra banda, la seva actuació en el primer Congrés Universitari Català és discreta. S'hi inscriu, apareix a les llistes de congressistes honoraris (190), però no se li sent la veu en cap de les sessions. A la vista d'aquestes dades, no es pot pas dir que sigui un líder universitari (191). El seu interès pel món de la literatura i, per extensió, per aquelles coses que l'envolten però que hi tenen una relació directa, n'allunyen la possibilitat. El lideratge és a un altre nivell, purament cultural.

En aquest marc d'acció el veritable líder i croat de la causa és Emili Vallès. Només, però, durant el període previ a la consolidació del grup, que és quan

aquestes activitats tenen per a ells veritable sentit i que, en el cas de Vallès, coincideix exactament amb els seus anys d'estada a la universitat (si hi afegim aquell durant el qual, havent acabat els estudis, manté el seu lloc com a redactor en cap d'"Universitat Catalana"). Ja hem esmentat el seu paper en la fundació de l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull". Ell n'és l'ànima mentre li ho permet la condició d'estudiant: president durant el curs 1898-1899, el primer de funcionament, i vice-president el següent (192). A més dels càrrecs, hi ha les intervencions el dia de la inauguració i en la vetllada de celebració del primer aniversari (193). O a "La Nació Catalana", la revista que, abans de la creació d'"Universitat Catalana", representa millor els interessos de l'associació, tot i no ser-ne portaveu. Allà on queda més explícit el seu lideratge és a "Universitat Catalana" i al Congrés Universitari. És redactor en cap de la revista durant la seva primera etapa (1900-1902) i forma part de la comissió organitzadora del congrés en nom de l'Agrupació Escolar Catalanista, per la qual cosa hi té una intervenció a primera fila.

Per la seva banda Rafael Masó s'inscriu des d'un primer moment a la Federació Escolar Catalana, lloc en el qual coincideix, també des d'un principi, amb Eugeni d'Ors. És el moment en què l'Agrupació Escolar Catalanista està sofrint un procés d'evolució que l'aproxima més que en els temps actius de Vallès a les noves propostes de la Federació. Procés que el mateix Eugeni d'Ors ajuda a il·lustrar (194). Masó forma part de la secció d'arquitectura, a la qual representa com a vocal en el consell federal de l'entitat. L'única actuació directa documentada com a militant de la Federació són les esmenes que llegeix en el Congrés Universitari.

No hi ha elements que demostrin la vinculació de Jaume Bofill i Mates a cap de les associacions universitàries (195). No intervé a "Universitat Catalana" i ni tan sols no s'inscriu al Congrés. Sembla com si la tasca a la Congregació Mariana i les seves acadèmies sigui per a ell absolutament prioritària. D'altra banda, d'entre els components del grup, és qui té més arrelat el tradicionalisme integrista i, per tant, qui tarda més a evolucionar vers el tipus de catalanisme que descobreix a la universitat. Joan Alzina i Melis tampoc no participa a "Universitat Catalana" ni directament en cap de les associacions. Assisteix, això sí, a les sessions del Congrés i publica algun article que demostra el seu interès pel tema educatiu, sempre des d'una perspectiva catòlica (196).

D'entre les diverses manifestacions de la proximitat dels components del grup a les associacions universitàries n'hi ha dues d'especial relleu: la participació a "Universitat Catalana" i al primer Congrés Universitari Català. "Universitat Catalana" neix com a "*butlletí mensual, portaveu dels estudiants catalans*", tal com resa el subtítol, i es publica en una primera etapa entre el novembre de 1900 i l'octubre de 1902 (197). Gairebé amb exactitud mil·limètrica, el període de transició en l'evolució de Carner després de l'estricta prehistòria dels anys noranta. Els promotors són el Centre Escolar Catalanista i l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull", per la qual cosa no és d'estranyar que estigui adscrita des d'un principi a la Unió Catalanista (198). La direcció és per a Joan Solé i Pla, però qui realment porta la veu cantant és Emili Vallès, redactor en cap. En la declaració de principis del primer número ja hi queda clara la consciència de futura classe dirigent, idea

típica dels universitaris del moment:

"la classe escolar ha sentit necessitat d'estampar son pensament valgüent-se d'una publicació que siga com la síntesis de tot lo que s pensa y s sent en els nostres centres d'ensenyança, un portaveu dels predestinats potser demà a element director de la societat y que, al mateix temps que difundeixi, dins de la esfera possible per a nosaltres, la llum de la Ciència, siga aquella nova arma que pugam destrelejar en la lluyta que tenim empresa contra l'ensopiment y la ignorància, corchs virulents no sols de cervell sinó també de les consciències" (199).

Tot i ser una revista diferent de "Montserrat" i pensada per a un altre públic, hi ha uns punts de contacte que després retrobem -matisats- a "Catalunya". Un, el respecte a la figura de Torras i Bages i la influència del seu regionalisme. La justificació cristiana del catalanisme, tot i no ser postura exclusiva com a "Montserrat", hi reapareix en diversos moments (200). I és que en gran part del moviment de renovació universitària potenciada en aquests anys -especialment el que té el seu origen en l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull"- hi ha la influència de Torras i Bages, persona que ja s'havia preocupat pel tema i havia fet córrer la cèlebre frase "*res s'aprèn de Catalunya en la universitat catalana*", que és utilitzada pels joves d'ideari conservador com a punta de llança de la renovació a què aspiren (201). En aquest mateix sentit s'ha d'entendre la crítica de la revista a alguns aspectes externs del Modernisme (202) o les referències elogioses a Ramon Llull.

Tampoc no és que "Universitat Catalana" sigui un lloc de trobada per als membres del grup de Carner. Sí que és important -com succeeix a "Montserrat"- la coincidència d'interessos i la col.laboració individualitzada. Concretament en els casos de Josep Carner i Emili Vallès.

A Carner l'arriben a anomenar "nostre company de causa y col·laborador d'aquest butlletí" (203), senyal que poc o molt està ficat al rovell de l'ou. A part d'algun poema (204), allò realment substanciós de la seva col·laboració són els articles, tots de tema literari:

- * A propòsit de Maeterlinck, nº5 (març 1901), ps.68-70; nº6 (abril 1901), ps.84-85; nº7 (maig 1901), ps.103-105.
- * Ibsen y Tolstoi, nº13 (novembre 1901), ps.196-197.
- * Els minúsculs, nº14 (desembre 1901), ps.215-217.
- * De com Maeterlinck era mort, nº19 (maig 1902), ps.298-299.

Textos molt importants perquè són els que, conjuntament amb les cròniques de "Plautus", permeten deduir els plantejaments del període.

Emili Vallès, tot i ser redactor en cap, només hi té quatre articles, de temàtica diversa:

- * Un projecte de Ateneo Escolar, nº6 (abril 1901), ps.81-84.
- * Nostra ortografia, nº13 (novembre 1901), ps.198-201.
- * El gas d'aigua, nº14 (desembre 1901), ps.213-215. Article de caire científic.
- * El poeta, nº20 (juny 1902), ps.307-308. Dedicat a Jacint Verdaguer (205).

El Congrés Universitari Català és el màxim exponent de l'ebullició del moviment universitari a començaments de segle. L'intent més seriós de tirar endavant els objectius de les associacions d'estudiants i d'obrir una via per a la institucionalització de la cultura a través de la universitat o, en defecte, dels Estudis Universita-

ris Catalans. I això tot i la improvisació per haver-ho preparat només en quatre mesos, la manca de científisme que suposa l'assumpció assemblaria d'algunes conclusions de caràcter tècnic més que polític i la constant exaltació patriòtica. L'organització corre a càrrec del Centre Escolar Catalanista, l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull" i, afegida a darrera hora, la Federació Escolar Catalana (206). Si més no, provoca polèmica a la premsa i debat entre el món universitari, que és el que pretén. El catàleg de participants demostra que hi tenen accés tots els grups universitaris influents del moment. Entre ells, el de Carner.

Tots els components de l'equip carnerià hi participen, excepte Bofill per motius desconeguts. No, però, amb plantejaments conjunts ni exhibint-se en cap moment com a tal grup. No hi ha ningú que hi tingui el mateix tipus de vinculació: Vallès és organitzador, Carner congressista honorari, Alzina i Melis congressista efectiu i Masó també congressista efectiu, però amb intervenció en els debats. Aquest fet permet considerar l'acte com a la darrera de les activitats característiques del període de transició i formació anterior a "Catalunya". Per això Vallès encara és qui té major protagonisme. Per força els que hi han de tenir una participació més directa han de ser Vallès i Masó, que són els dos afiliats a alguna de les organitzacions convocants. Emili Vallès, a més d'estar integrat en la comissió organitzadora i en la que es nomena posteriorment per tal de tirar endavant la publicació del llibre amb les resolucions (207), intervé durant la segona sessió per tal d'opinar sobre determinats temes. Rafael Masó participa en l'elaboració definitiva de les conclusions mitjançant la presentació d'esmenes, posteriorment acceptades. Concretament una de tècni-

ca llegida durant la segona sessió en defensa del dret català, elaborada conjuntament amb el seu germà, per a la ponència de Marian Bordas i Flaquer sobre la relació entre el poder central i les universitats espanyoles.

La gent de Carner, des dels primers números de "Catalunya", dóna molta importància al Congrés i en general a qualsevol tema relacionat amb el món de l'educació. No estrictament com a grup universitari que funciona enmig dels ambients relacionats directament amb la institució -en aquest terreny l'activitat és més individual que conjunta-, sinó com a grup d'origen universitari (heus ací el matís) amb unes inquietuds culturals que obliguen a estar a l'aguait del que succeeix. En aquest sentit és significatiu que "Catalunya" doni ple suport al Congrés -fins i tot apareix, com a revista, en la llista de congressistes honoraris i en les seves pàgines se'n parla com a "*acte tan transcendental e important per tots*" (208)- i en canvi "Montserrat", que no és una plataforma pròpia, sigui reticent a algunes de les conclusions (209).

Si "Catalunya" es preocupa tant pel Congrés és per dues raons. D'una banda, perquè és la realització de més ressò de la joventut universitària catalanista. De l'altra, perquè esdevé el primer pas per a la reordenació de la vida acadèmica i la catalanització de les institucions. En el número dos se'n publica la convocatòria, el llistat de ponències i un article de Joan Bardina reproduït de "La Veu de Catalunya" en el qual es valora la iniciativa com a mostra de les ànsies existents de reforma i autonomia, com a continuació de l'obra del doctor Robert o simplement com a acte patriòtic (210). En el número següent continua l'interès pel tema. Una vegada celebrades les sessions, Emili Vallès -nova mostra que és

ell el capdavanter del grup en aquests temes- hi publica un escrit de recapitulació (211). De fet, hi actua com a portaveu dels companys. Les conclusions que n'extreu són vàlides per a tots ells: acceptació elogiosa de tasques que promoguin la idea de la institucionalització de la cultura i la catalanització de la vida acadèmica; creació d'una classe universitària que sigui capaç de desvetllar Catalunya i guiar la societat; i preferència per determinades ponències, com la d'Eugeni d'Ors -que després resumeixen i comenten de forma específica (212)- o les dels capellans que hi participen (mossèn Bové i mossèn Dachs).

Tant "Catalunya" com els seus redactors no es preocupen només pel congrés pròpiament dit sinó també per tot allò que se'n deriva. Bàsicament els Estudis Universitaris Catalans i el tema de l'extensió universitària. Això no obstant, almenys pel que fa als Estudis, és ja un seguiment com a observadors i no com a participants, perquè així ho exigeixen els nous condicionaments del grup una vegada consolidat. Tot es redueix a elogis en diversos moments -sense que les referències siguin excessives- a la tasca que duen a terme en el camí vers la institucionalització (213).

L'extensió universitària és la sortida més lògica per a una gent que ja ha deixat enrera les aules o és a punt de fer-ho i que ha d'anar substituint allò que és estricta militància en el moviment universitari per allò que simplement deixa constància dels orígens. A part que el tema està de moda, donada la creixença que el sector universitari va adquirint en el panorama intel·lectual català (214). Queden enrera els temps del paternalisme catòlic pseudo-messiànic en el "Centro de Nuestra Señora del Carmen y San Pedro Claver" dependent de la Congregació Mariana (215). Els primers indicis de modernització obli-

guen a plantejar-se la qüestió des d'una perspectiva més oberta. Per això a "Catalunya" es publiquen diversos articles sobre l'educació dels obrers i es dóna ressonància a les activitats de l'Institut Obrer Català, proper a la Lliga Regionalista, "*qual missió és donar a la classe obrera una instrucció sòlida adequada a sas condicions, aspiracions y necessitats*" i que elabora un pla d'estudis el qual és reproduït íntegrament (216). Una perspectiva més moderna -no menys paternalista, però pròpia d'uns universitaris que combreguen amb la idea conservadora de la necessària unificació social sense lluites de classe. La mateixa idea que la burgesia comença a canalitzar, amb la col.laboració precisament d'aquests universitaris, en un programa idealista Catalunya endins. L'Institut Obrer Català respon a aquestes exigències i per això des de "Catalunya" se'l veu amb bons ulls (217). I quan els membres del grup s'endinsen directament en el tema ho fan en el mateix to (218). Senyal que a l'hora de comprometre's en una de les activitats típiques del sector intel.lectual de formació universitària, recolzen uns interessos ideològics de classe que responen als de la burgesia catalana (219).

En el cas d'alguns membres, amb Josep Carner al davant, aquesta aproximació als temes educatius i d'extensió universitària acaba de quallar el 1905 en donar-se d'alta a l'Acadèmia Pedagògica Catalana, just en fundar-se. L'Acadèmia Pedagògica Catalana respon a un projecte de Joan Bardina -llavors ja editorialista de "La Veu de Catalunya", mestre i especialitzat en temes pedagògics-, el qual n'esdevé primer secretari general. El primer president és Norbert Font i Sagué, un dels contactes de la gent de Carner a "Montserrat". El seu objectiu és la divulgació de tot allò que estigui relacionat amb el món